

הוספות

רש"י

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

ר"ן מה.

עין משפט
נר מצוה

כב א מ"י פ"ג מ"ב
מדרש הלכה ע"ה
לפ"ח רמב"ט ט"ז
סימן רע"ג ס"ד

הגרות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וזכרתי
ואם הדר"א עם ד"ה ט"ז
ויאמר קמ"י ט"ז
והיה זה נחמק:

גילוי הש"ס

ג"כ ו"י י"ח ע"ה ב"ה א"ב
ע"ה ט"ז ד"ה י"ח ע"ה
מ"ה ד"ה ד' ע"ה
ד"ה ע"ה ט"ז ע"ה
דמ"ה ד' ע"ה

הא בני דאפקריה בני
שליש ואינו יב"ח
לחוד ב"ו והי כאלו אפי'
לרשות וזה דלא ליה
לדמי הפקר עד דלמי
לרשות וזה כפני מרי
דימל לחוד וז' דלמי רבי
יוחנן כפני שניס איכא
למימס למלא וכן פסק
הפקר מעיל אפי' שלא
הפקר ששלה: רבי יהושע
בן לוי אומר רבי תורה
א"ש באחד הו' הפקר.
פ"ה ד"ה יוחנן סבר לה
כדבי ופי' ור' יהושע בן
לוי ככונן וכן תורה הו'
הפקר לאתר וזו היא
כפ"ה דלעיל דמ"ה ד' ע"ה
אמר רבי יוסי דלא הו'
הפקר אלא למרי' דלעיל
מ"י סבר כ"י וזו דלא
פ"ה א"י יוחנן מדי' (א"ל).
מכאן שמעין דרוקא
[בקיטתו של ד"ה ר' יוחנן
רמזות א"ל מעטלעין הו'
הפקר לאתר אפי' כפני
שניס ואפי' לפירוש ר"ה
למחא כ"י יהושע בן לוי
דקיימי רבנן טויה ועד
ר' יהושע בן לוי ויוחנן
הלכו כרבי יהושע בן לוי
ככל מוס' לזון הכי ר"ה
מדפקיין כ"י פ"ה
הש"ס (ב"ה ט"ז): ד"ה
(ל"ה) נלמח טויה א"ל
גמ' וזהו מפרש לה א"ל
גמ' וזהו מפרש לה א"ל
דכ"י יהושע בן לוי דלא
תנ"ך תלמ' מדרבנן א"ל
ג"כ מעשר ודכ"י ע"ה
טעמא של א"ל יפקיעו
מתעב' א"ל לא להפקר
כלו כבמ' של א"ל יעורר על

הדרן עלך אין בין המודר

מ"ה דלעיל הילכך כי היכי דנמנה לא נפיק מרשותיה עד דלמי לרשות מקבל ה"ג נהפקר כי האי דהפקר זה למתנה דמי. וממני דהמפקר את שדהו כבי האי הפקר מתוקמא ומשום הכי קמני דעד שלא וזה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו אבל הכי ממתינא דהמפקר את כרמו מתוקמא דאפקריה כפני תלמא וכל היכא דאיכא תלמא אוש"א מילתא ודעתא דכו"ל עולמא אפקריה ולא דמי כלל למתנה הלכך אע"ג דנמנה דלמי לרשות מקבל לא נפיק מרשות וזה נהפקר כי האי אפי' ר' יוסי מודה דלאחר נפיק מרשותיה: **דאמר ר' יוחנן כל המפקר בפני שלשה הו' הפקר.** משום דאדעתא דכו"ל עולמא אפקריה: **כפני שנים לא הו' הפקר.** דכיון דליכא קלא אדעתא דידהו בלמוד אפקריה דמי למתנה. כן נראה לי פירושא דשמעתא כולה ויש כמה שכתבתי קמ"ה דברים שלמדתי מדברי הראשונים וזכרונם לברכה: והך סוגיא כולה למאי דסקלא דעמיה מעיקרא דטעמא דרבי יוסי משום דקסבר הפקר כמתנה אחיא ור' יוחנן דלמך הכי לעיל [ג]. הא איתומב וכיון שכן למסקנא דלעיל אדחיא לה כל הך סוגיא ונקטינן לפירושא לברייתא דהמפקר את שדהו אוקמתא דעולא דכו"ל רבנן רבנן ופי' עליהו דרבנן דבינא דהפקר כלל והיינו טעמא דכ"י אפי' דקמני דעד שלא וזה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו משום דכיון דשבו ושנה לא שכיחן לא נפיק מרשות מפקר עד דלמי לרשות וזה וכולה כדפרישית לעיל: ולענין הלכה בפלוגמתייהו דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי נקטינן כר' יהושע בן לוי דלמך דבר תורה אפי' בלמוד הו' הפקר ומה טעם אמרו בשלשה כ"י שיהא אחד וזה ונשים מעידים הילכך מדברי סופרים אינו הפקר עד שיפקר בפני שלשה וכן כתב הרמב"ם ז"ל כפ"ה מהלכות נדרים (הלכה טז):

הדרן עלך אין בין המודר

מ"ה דלעיל הילכך כי היכי דנמנה לא נפיק מרשותיה עד דלמי לרשות מקבל ה"ג נהפקר כי האי דהפקר זה למתנה דמי. וממני דהמפקר את שדהו כבי האי הפקר מתוקמא ומשום הכי קמני דעד שלא וזה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו אבל הכי ממתינא דהמפקר את כרמו מתוקמא דאפקריה כפני תלמא וכל היכא דאיכא תלמא אוש"א מילתא ודעתא דכו"ל עולמא אפקריה ולא דמי כלל למתנה הלכך אע"ג דנמנה דלמי לרשות מקבל לא נפיק מרשות וזה נהפקר כי האי אפי' ר' יוסי מודה דלאחר נפיק מרשותיה: **דאמר ר' יוחנן כל המפקר בפני שלשה הו' הפקר.** משום דאדעתא דכו"ל עולמא אפקריה: **כפני שנים לא הו' הפקר.** דכיון דליכא קלא אדעתא דידהו בלמוד אפקריה דמי למתנה. כן נראה לי פירושא דשמעתא כולה ויש כמה שכתבתי קמ"ה דברים שלמדתי מדברי הראשונים וזכרונם לברכה: והך סוגיא כולה למאי דסקלא דעמיה מעיקרא דטעמא דרבי יוסי משום דקסבר הפקר כמתנה אחיא ור' יוחנן דלמך הכי לעיל [ג]. הא איתומב וכיון שכן למסקנא דלעיל אדחיא לה כל הך סוגיא ונקטינן לפירושא לברייתא דהמפקר את שדהו אוקמתא דעולא דכו"ל רבנן רבנן ופי' עליהו דרבנן דבינא דהפקר כלל והיינו טעמא דכ"י אפי' דקמני דעד שלא וזה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו משום דכיון דשבו ושנה לא שכיחן לא נפיק מרשות מפקר עד דלמי לרשות וזה וכולה כדפרישית לעיל: ולענין הלכה בפלוגמתייהו דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי נקטינן כר' יהושע בן לוי דלמך דבר תורה אפי' בלמוד הו' הפקר ומה טעם אמרו בשלשה כ"י שיהא אחד וזה ונשים מעידים הילכך מדברי סופרים אינו הפקר עד שיפקר בפני שלשה וכן כתב הרמב"ם ז"ל כפ"ה מהלכות נדרים (הלכה טז):

הדרן עלך אין בין המודר

מ"ה דלעיל הילכך כי היכי דנמנה לא נפיק מרשותיה עד דלמי לרשות מקבל ה"ג נהפקר כי האי דהפקר זה למתנה דמי. וממני דהמפקר את שדהו כבי האי הפקר מתוקמא ומשום הכי קמני דעד שלא וזה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו אבל הכי ממתינא דהמפקר את כרמו מתוקמא דאפקריה כפני תלמא וכל היכא דאיכא תלמא אוש"א מילתא ודעתא דכו"ל עולמא אפקריה ולא דמי כלל למתנה הלכך אע"ג דנמנה דלמי לרשות מקבל לא נפיק מרשות וזה נהפקר כי האי אפי' ר' יוסי מודה דלאחר נפיק מרשותיה: **דאמר ר' יוחנן כל המפקר בפני שלשה הו' הפקר.** משום דאדעתא דכו"ל עולמא אפקריה: **כפני שנים לא הו' הפקר.** דכיון דליכא קלא אדעתא דידהו בלמוד אפקריה דמי למתנה. כן נראה לי פירושא דשמעתא כולה ויש כמה שכתבתי קמ"ה דברים שלמדתי מדברי הראשונים וזכרונם לברכה: והך סוגיא כולה למאי דסקלא דעמיה מעיקרא דטעמא דרבי יוסי משום דקסבר הפקר כמתנה אחיא ור' יוחנן דלמך הכי לעיל [ג]. הא איתומב וכיון שכן למסקנא דלעיל אדחיא לה כל הך סוגיא ונקטינן לפירושא לברייתא דהמפקר את שדהו אוקמתא דעולא דכו"ל רבנן רבנן ופי' עליהו דרבנן דבינא דהפקר כלל והיינו טעמא דכ"י אפי' דקמני דעד שלא וזה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו משום דכיון דשבו ושנה לא שכיחן לא נפיק מרשות מפקר עד דלמי לרשות וזה וכולה כדפרישית לעיל: ולענין הלכה בפלוגמתייהו דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי נקטינן כר' יהושע בן לוי דלמך דבר תורה אפי' בלמוד הו' הפקר ומה טעם אמרו בשלשה כ"י שיהא אחד וזה ונשים מעידים הילכך מדברי סופרים אינו הפקר עד שיפקר בפני שלשה וכן כתב הרמב"ם ז"ל כפ"ה מהלכות נדרים (הלכה טז):

פירוש הרא"ש

הך חששא נופא בשלמא אי מוקמת רישא רבנן כגון נפיק דנעיקן שלשה ימים כדי שיתפרסם ההפקר כדפרישית לעיל אלא כיון דמוקמת לה כרבי יוסי ואחר שלשה ימים עקריה רבנן להשם גזירת מתנת בית חורין ואוקמיהו אדאורייתא משום דלא משתבח מורת הפקר ואמי לאפרישו מן החיוב בן הפסוק אפילו מיום ראשון נמי הוא לן למימס להכי כי עוקר זמית הפקר הוא מוך שלשה דלא שכיח שיעמוד ג' ימים בלא וזהו לר"ך לתקן נדרה המלוי וסב"ח: אמר רבה בפני הרבאון ב"י. פי' מה שכתב שלשה ימים לא הו' הפקר ולא משום גזרת מתנת בית חורין דלא הו' טעמא משום גזירה היי' מפקיען אותה גזירה משום חשש שלא משתבח מורת הפקר כמו שגמ' מפקיען אותו לאחר ג' אלא בתוך ג' ימים לא הו' הפקר מדאורייתא מפני הרמזין שלש נמסר הדבר אלא להכחיש דיעקר הפקר ילפינן משביעית כדדרש בירושלמי והשביעית משמענה מה תלמוד לומר ונעשתה י' לך נעשה אחרת שהיא כו' ואילו ו' הו' הפקר מה ו' לעמים ולבשרים אף כי כ"י וכשביעית דלית בה רמזות וליכא למימס למתנה כגון בתוך שלשה לא הו' הפקר אלא מדאורייתא לא הו' הפקר כיון מילתיה דרבה היא וכו' ומדאורייתא היי' בתעב' משום שלא משתבח מורת הפקר לא מפקיען ליה וכו' יוסי אומר כמתני' מוך ג' מן המורה ולאחר ג' משום גזרת מתנת בית חורין: ורישא אחי א"עידור בן הרוב ע"ה השבור ב' כי מוקמת לה כרבנן ומוך ג' היי' לעשר מדרבנן שלא נתפרסם ההפקר כדפרישית לעיל וזי מוקמת לה כרבי יוסי ועד שלא וזה כי אחר היי' לעשר משום גזירת מתנת בית חורין נחיש דילמא אחי לעשורי כו': דאמר ר"ה ב' בעשרת עשר ביניה וביה. ויותר חשו חכמים לרבנן משום שלא נתפרסם ההפקר ואחו למימס קא אכל עובל וכו' ויוסי משום גזירת מתנת בית חורין ממה שחשו דילמא אחי לאפרישו מן החיוב על הפסוק: בשבא א"ע"א. רבנן קמני לה ופסור מן המעשר מדאורייתא לאתר אלא לרי"ל דלוי יוסי לא הו' הפקר מן המורה מוך ג' ימים אחיא פסור מן המעשר: איבעית אימא דא דאפקריה בא"ש תרי ב'י. טעמא דר' יוסי דלא הו' הפקר מוך שלשה משום דליכא למימס למתנה וכו' דאפקריה כפני תלמא והדבר מפורסם לכל ליכא למימס למתנה והי' כמו הפקר לאחר ג' הלכך לאתר הו' הפקר: המפקד בפני ג' א"ה הו' הפקר. לאתר: דבר תורה אפילו באחד הו' הפקר. לאתר כרבנן: ובה פסק אב"י ב' ב'י שיהא אחד וזהו ונשים סעדין. ומתוך זה ידע בעל הבית להפקר כדי להפקיע ממעשר וק"ל כלל מקום הילמח כבי"ל לגביה דר' יוחנן הלכך הו' הפקר מן המורה אפילו בלמוד והיי' אפילו כ"י לזון עמנו הלכך כבמ' יכול להפקר כלו של א"ל יעורר על שנימס כלו וכן כבמ' אם השאילה לעורר כוכבים ולא החזירה לו קודם השבת אפילו כ"י לזון עמנו:

איבעית אימא דא דאפקריה בא"ש תרי ב'י. ואפי' שפיר כרבי יוסי הא דקאמ' כמתני' דלא הו' הפקר עד דלמי לר' וזהו ה"מ כפני מרי אלא כפני תלמא כיון דהי הפקר הפקר מפורסם מודה רבי יוסי דלא מרשותו והי הפקר ופסור מן המעשר והשאל דלמית להכי כרייתא דלעיל מ"י לאוקמי כרבי יוסי והאפקריה כפני תלמא וירשא מפני הרמזין: דאמר רבי יוחנן ששום רבי שמעון בן יוחזקא ב"ה המפקד בפני שנים א"ה הו' הפקר. לענין זה שלא יוכל לחזור בו וימיהו הפקר הו' דלמ' קודם אחר וזה כי וכן וכן וזתק דלשנא דלא הו' הפקר מעט שאינו הפקר כלל ואי הו' מ"י לפירוש הא דאפקריה כפני מרי דלא לא הו' הפקר כלל או הו' נחש ועמה חזר בו מוך טעמא דפריש' רבי יוחנן לעיל טעמיה דרבי יוסי משום דהי כרשות מפקר עד דלמי לרשות וזה אלא סבר דר' יוסי אומר משום דהפקר כפני שנים לא הו' הפקר כלל ומיהו קשיא דרבי יוחנן נוסיה פריש טעמא דרבי יוסי לעיל וליכא למימר דהי דדיהו הא דרביה רבי יהושע בן לוי דלמך דבר תורה אפילו בלמוד הו' הפקר דכניחא ליה כרבנן דלאחר יא' מרשות הפקר היי' אלעזר מר"ן פירש שמועה זו אליבא דרבנן דהפקר שיהו כל ג' ימים יכול לחזור בו ומיי' במעשר מהלך אילן און יוכל לחזור בו ופסור מן המעשר ואחיא כרבנן דלמך כמתני' דהי הפקר קודם שנה כי אחר ולא גזרינן להיות כרשותו לחייבו כמעשר כי היכי דלא גזרינן כמתני' להיות כרשותו לאכרו על המודר משום מתנת בית חורין ומיהו מוך ג' סביר רבנן דחייב לעשר אם חזר בו משום שלא נתפרסם ההפקר ויהאמו היעול שהוא אוכל עובל ומיהו גבי נדרים לאתר יא' מרשותו לפי שדעו ללל שדעו ואע"פ שלא נתפרסם ההפקר גם הנדר אינו דוע' וליכא למימס שאל יהאמו הוא נהנה מנכסו המדיד באיבור אלא איבור טעל דוע' לכל: עד שיא ובה בו בין הוא בתורת זביח בין אחד יב"ח חזירי בו וחייב במעשר. גזרינן שיהא כרשותו לחייבו כמעשר עד שיבא ליד אחר כי היכי דגזרינן בתוך משום מתנת בית חורין ור' יוסי הוא ויהי דנקט הפקר תמן לרבותא נקטיה ואפי' נהפקר כי האי דלא שכיח גזר ר' יוסי כי היכי דגזרינן כמתני' משום מתנת בית חורין: ומתמה רישא רבנן וסב"א ר' יוסי ומוך לה עולא כולה כרבנן כי היכי אחיא עד שלא וזה כי האי לא גזר כמתני' משום מתנת בית חורין ומשני שאני הפקר לתן דלא שכיח ויעשו היעול למר שאני הפקר ואי עבדת ליה המעשר יהאמו טעל הוא אוכל לכן חייבוהו כמעשר עד שכיח בו אחר: רישא גבי ר' יוסי. והיינו טעמא דלא גזר להיות כרשותו ולחייבו כמעשר עד שכיח בו אחר כי היכי דגזר בתוך משום שלא תשתבח מורת הפקר ואחי למימס הפקר היי' במעשר אפי' אוקמא אחר אדאורייתא ומשום מן המעשר כדי שלא יבא ליד מנכסו טעמ' למר הפקר היי' במעשר ואלו מתכס שיהא י' למח' אלא משתבח מורת הפקר ממה שיש לחוש לגזרת מתנת בית חורין: אי ר' יוסי סוים ראשון גבי. הו' לן לאוקמיהו אדאורייתא משום

